

**Puigortunngorneq pillugu pinaveersaartitsinermik suliniuteqarnissaq kiisalu
puigortunngorsimasut nunatsinni annertusiartuinnarnissaat peqqutigalugu,
Naalakkersuisut pilersaarummik saqqummiinissaannik Inatsisartut
aalajangiiffigisassaattut siunnersuut**

(Inatsisartunut ilaasortamit Olga P. Berthelsenimit, Inuit Ataqatigiit saqqummiunneqartoq)

pillugu

Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

**Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani
saqqummiunneqartoq**

Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap kingullermik suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Debora Kleist, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Jane Petersen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Ruth Heilmann, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Knud Kristiansen, Atassut

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut aammalu UPA 2010-mi ulloq 26. april 2010-mi siunnersuummik siullermeerineq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap sukumiisumik misissorpai.

Siunnersuut pillugu

Puigortunngortut amerliartornerat aallaavigalugu puigortunngortarneq pinaveersimatinniarlugu suliniutissanillu pilersaarusiortoqarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat aqqissuussaasumik ataatsimoortumillu pilersaarusiornermik aallartitsinissaat siunnersuuteqartup kissaatigaa. Pilersaarut ungasissumut isigaluni pilersaarutaassaaq puigortunngortunullu tunngatillugu pissutsit attuumassuteqartut tamarmik pingaartinneqassapput, taamaalilluni suliniut ataqatigiisaarneqarlunilu pissutsinik piviusunit aallaaveqarniassammat.

Siunnersuutip tusarniaassutigineqarnera

Aalajangiiffigisassatut siunnersuut Peqqissutsimut Ataatsimiititaliamut tusarniaassutigineqarnissaa Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap toqqarpaa, taamaalilluni peqqissutsikkut anguniagassat siunnersuummik suliarinninnermi ilaatinneqarsinnaaqqullugit. Naak tusarniaanermi piffissarititaasoq sivikikkaluartoq puigortunngortut pillugit pilersaarutissap imarisasaanut nalituumik isumassarsiffiulluartumut Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq tusarniaassutigineqartumut akissutigineqartumut qujavoq. Tusarniaanermi akissutigineqartut isumaliutissiissummut matumunnga ilanngussatut ilanngunneqarpoq.

Tusarniaanermi akissutigineqartunut Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq qujavoq, tusarniaanermilu akissutigineqartoq isumaliutissiissummut matumunnga ilanngussatut ilanngullugu.

Siunnersuummik siullermeerineq

Siunnersuummik siullermeerineq ulloq 26. april 2010-mi ingerlanneqarpoq, tamatumani naalackersuinermik suliaqartut tamarmik Inatsisartunut ilaasortat Naalackersuisunullu ilaasortat siunnersuut pillugu oqaaseqarnissaminnut periarfissaqarlutik. Siullermeerinermi oqaatigineqartut uteqqinngikkaluarlugit siunnersuut Naalackersuisunit Inatsisartunilu partiit sinniisorisaannit pitsaasorujussuarmik tiguneqartoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq maluginiarpaa.

Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq oqaaseqaatai

Puigortunngorneq pillugu siunnersuummik saqqummiussisoqarnera Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq piffissanngortutut pitsaasutullu isumaqarfigaa.

Siunnersuummut akissuteqaammi oqaatigineqarpoq Kalaallit Nunaanni inuit 200-t missaanniittut annertuumik puigortunngornermik eqqorneqarsimasut. Kisitsit annertuumik nalorninartoqarpoq, tassa manna tikillugu immikkut misissuisoqarsimannngimmat aammalu puigortunngornerup atugaanera pillugu aqqissuussaasumik nalunaarsuisoqannngimmat. Puigortunngorneq assingiinnngitsorpassuarnik iluseqarlunilu annertussuseqarpoq, erseqqissaatigineqassaarlu inuit 200t-t tagginneqartut puigortunngornermik annertuumik eqqorneqarsimammata. Allatut oqaatigalugu annikinnerusumik annertunerusumik puigortunngorsimasut qassiunerat ilisimaneqarunannngilaq. Assersuutigalugu Norgimi misissuinerit takutippaat puigortunngortut ullumikkumut sanilliullugu 2040-mi marloriaatinngornissaat ilimanaateqartoq.

Nalornissuteqarneq ilisimasaqannnginnerlu aammalu nunanit allanit misilittakkat ilisimasallu erseqqissumik oqariartuuteqarput. Kalaallit Nunaanni qanoq amerlatigisut puigortunngorsimasut pillugit misissuinernek tutsuiginartunik ingerlatsisariaqarpugut aammalu pissusiviusut aallaavigalugit siumut isigisumik suliniuteqartariaqarluta. Tamatumani siunissaq qaninnerusooq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit.

Kalaallit Nunaanni puigortunngortut qanoq amerlatigerpiarnerat pillugu ilisimasamik aqqissuussaasunik Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq aamma pigisaqannngilaq, Qaasuitsulli Kommuniiani Ilulissanut Aasiannullu paasisassarsiorluni kingullermik angalanini aallaavigalugu ataatsimiititaliaq uppernarsarsinnaavaa puigortunngorneq kommunimi assut atugaasoq aammalu puigortunngortut annertuumik amerliartortut.

Taama amerliartuaarnerannut pissutsit arlallit ilaatigut pissutaapput. Utoqqaat amerliartorput, tamannalu utoqqalinermi puigortunngortut amerlinerannik immiini kinguneqassalluni. Aamma imigassamik sivisuumik atornerluineq pissutigalugu puigortunngortut ajornartorsiutaanerat annertusiartuaarujussuortoq utoqqaat angerlarsimaffiinit nalunaarutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut peqqinnissaqarfimmi sulisut, utoqqaat illuini paaqqutarinninnermullu immikkoortortani sulisut siusinnerusumut sanilliullugu puigortunngortut

eqqumaffiginiarneruaat. Tamannarpiaq pissutigalugu siusinnerusumut sanilliullugu puigortunngortut amerlanerujussuit paasineqartarput.

Puigortunngornerli oqallisigissallugu sulii paqumigineqarpoq.

Ilulissanut Aasiannullu paasisassarsiorluni kingullermik angalanermini Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap aamma paasivaa puigortunngornermik nappaatillit nappaataasa suussusersiniarneranni peqqinnissaqarfiup ingerlatsivii annertuumik kinguaattooruteqartut.

Puigortunngortut eqqortumik katsorsarneqarnissamik paaqutarineqarnissamillu neqeroorfigineqarnissaat inuiaqatigiinni anguniarneqartariaqarpoq. Puigortunngortut qanigisaat puigortunngorneq pillugu paasissutissanik pissarsisimanngitsut qanigisaminnik puigortunngortunik passussinissartik tamaviaarnartittorujussuaat. Paasissutissanik ilisimasanillu amigaateqarnertik pissutigalugu qanigisartik puigortunngoriartorpat sunersoq qanigisaasut ilisimaneq ajorpaat.

Taamaalilluni ataatsimut isigalugu puigortunngorneq pillugu ilisimasat siammarterneqarnissaannik aammalu puigortunngorneq pillugu oqaloqatigiinnernik paasinninnissamillu pisariaqartitsisoqarsorinarpoq.

Puigortunngorneq pillugu ilisimasanik siammarterinissamut paasititsiniaaneq atorneqarsinnaavoq, tamatumalu peqatigisaanik siusissukkut paasiniaanissaq nappaammillu suussusersinissaq anguniarlugu innuttaasut peqqinnissaqarfimmut saaffiginnittarnissamut kajumissaarlugit.

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit isumaginninnermilu sullississutit inunnut puigortunngorsimasunut naammanngitsumik naleqqussarneqarsimapput, tamannalu aalajangiiffigisassatut siunnersuutikkut matumuunakkut iluarsiiiviginiarneqarpoq.

Nunatsinni utoqqarnik angerlarsimaffinni arlallit ukiut ingerlanerini Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliamit takuniarneqartarput. Ukiuni kingullerni illutat annikinnerusumik annertusaavigineqarsimasut Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliamit ilisimaarineqarpoq, utoqqaalli utoqqalinerminni toqqissisimanissamik pisariaqartitsisut amerliartortut pitsaassutsimillu eqqumaffiginnittut eqqarsaatigalugit kommunini angerlarsimaffinnik nalequssaanaasq suliaasaasq annertoorujussuusooq oqaatigineqartariaqarpoq.

Utoqqaat angerlarsimaffiini toqqissisimasinnaaneq ajoraluartumik tamatigut atuutinngilaq, tassami illutat ullutsinnut naleqqussakkat puigortunngortunit aammalu nalinginnaasumik utoqqalinertik pissutigalugu piginnaanikillisunit naapertuuttumik najugarineqarsinnaasut naammanngilluinnarmata. Puigortunngortut – pingaartumillu “atornerluisuunertik pissutigalugu puigortunngortunik” ullumikkut taagukkagut – inuit utoqqalinertik pissutigalugu nalinginnaasumik piginnaanikillisut najugaqatigissanngilaat. Tamanna utoqqalinertik pissutigalugu nalinginnaasumik piginnaanikillisut puigortunngortunik najugaqateqassappata tamanna taakku annertuumik toqqissisimannginnerannik pilersitsisarpoq pitsaasumillu inuuneqarniarnermik annikillisaasarluni. Tamatumalu

peqatigisaanik innutaaqatigut puigortunngortut naleqquttumik isumaginngilagut, tamannalu naammaginangilaq.

Ataatsimut isigalugu nunatsinni utoqqaat angerlarsimaffiini inissat amerlanerusut pisariaqartinneqarput, tamannalu utoqqaat angerlarsimaffiinit nuunniarlutik utaqqisut allattorsimaffiisa amerlasuut erseqqissumik uppernarsarpaat.

suliassaqarfimmi toqqissisimanissaq pitsassuserlu pingaartilluarlugit naalakkersuinikkut anguniakkanut nunatsinni utoqqaat angerlarsimaffiini pissusiviusut pisuni amerlasuuni akerliulluinnarput.

Ajornartorsiut tamanna nutaajunngilaq, tamannalu 2007-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip aappassaaneerseqarnissaanut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaanit issuakkat matuma kinguliiniittut ersarissumik takutippaat:

“Tamatumani saniatigut [Ippiarsummi] najugaqartuutit naapertuutinngitsumik akuleriisinneqartut ataatsimiititaliap takuniaanermini paasivaa. Taamaallunilu inuusuttut hashimik imigassamillu atornerluisut tarnimikkut napparsimasut utoqqarnut nalinginnarnut akulerutsillugit inissinneqartarput. Tamanna tunngavigalugu kamaannerit, savilersornerit politiinillu akuttunngitsumik aggersitsisariaqarnerit Ippiarsummi misigineqarsimapput. Utoqqartatta taama pitsaanngitsigisumik pineqarnerat attanneqarsinnaanngitsutut ataatsimiititaliamit isumaqarfigineqarpoq. Tarnimikkut napparsimasunut paaqqutarinniffittut angerlarsimaffinnik pilersitsinissamut pilersaarutinik suliaqarnissaq Naalakkersuisut piaarnerpaamik aallartittariaqarpaat! Utoqqartatta inuiaqatigiinnik kalaallinik ineriartortitsisimasut utoqqalinerminni toqqissisimanartumik pitsaasunillu atugassaqartinneqannginnerat naammaginangilluinnartut ataatsimiititaliamit isigineqarpoq. Najugaqartunik naapertuutinngitsumik akuleriissitsinikkut toqqissisimannginneq annilaanganerlu pilersinneqartoq attanneqarsinnaanngilluinnarpoq. Tarnimikkut napparsimasunut paaqqutarinniffittut angerlarsimaffinnik pisariaqartitsineq ukiuni aggersuni qaninnerpaani annertuumik qaffariassasoq Nuup Kommuneata uppernassuseqarluartumik Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamut uppernarsarparaa. Taama ineriartortoqarnera tunaartaqarluartumik kingunilimillu iliuseqarfigineqanngippat utoqqartatta amerlanerusut inuunermik naggataata tungaa tarnimikkut napparsimasunik sakkortuumik qisuariartarlutillu sakkortuuliortartunik najugaqateqarlutik toqqissisimanatik ingerlassinnaagaat aarleqqutigineqarsinnaavoq. Pitsaasutulli taasariaqarpoq Nuummi Qinngorpumi innarluutilinnut immikkoortortap kontomi pingaarnermi 83.30.13-imi, Nuna tamakkerlugu paaqqinniffinnut tunngasumi, ilanngunneqartup meeqqanut pingasunut naatsorsuussap inersimasunut arfinilinnut naatsorsuussassanngorlugu allanngortinneqarnissaa Naalakkersuisut ulloq 14. august 2006-imi Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamut qinnuteqaatigimmassuk. Taama iliuseqarnikkut pisariaqartitsinerup ajornersaa iliuseqarfigineqarunarpooq, naak immikkoortortap Nuummi Sungiusarfik Aaqamut oqilisaassiffissatut atornerqarnissaa pingaarnertut eqqarsaatigineqaraluartoq. Immikkoortortaq taanna aqutigalugu siunissami pisariaqartit matussuserneqarnissaat aamma uppernarsarneqanngilaq.”

Utoqqaat angerlarsimaffiini arlalinni Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap paasisassarsiorluni takuniaanermini sulisut tunniusimalluartut amerlasuut utoqqarnik paaqqutarinninnermik kivitsinissamut ulluinnarni ilungersorlutik sulisut naapittarpai. Paaqqutarinninnermilli sulisunut puigortunngortunik suliaqartunut naatsorsuussanik; piginnaasat tamanut iluaqutaasumik qaffassinnaaqullugit; ilinniaqqinnissamik neqeroorutinik aqqissuussaannerusunik annertuumik pisariaqartitsisoqartoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap paasivaa. Kommunini ataasiakkaani utoqqarnik isumaginngiffinni sulisut suliaminnik taarsaatsillugit aqqissuussaqaarpoq, periutsilli tamatumani atuunnerulernissaa

pisariaqartinneqarsorinarpoq, taamaalilluni ilisimasanik avitseqatigiittarnissaq sulissutigineqarsinnaaqullugu.

Puigortunngorneq pillugu siunnersuut Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliamit pitsaasorujussuartut isigineqarpoq. Taamaakkaluortoq puigortunngortut pillugit pilersaarummik ataatsimoortumik ungasissumullu isigisumik pisariaqartitsisoqartoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, tamatuma kingorna puigortunngortarnerit assigiinngitsut puigortunngornermilu pissutsit susassaqtut tamaasa ilanngullugit siunnersuutip qulequtaa allanngortinneqarluarsinnaalluni.

Allannguutissat siunnersuuteqarnissamik pisariaqartitsineq

Siunnersuutip saqqummiunneqartup qulequtaa pisariinnerulersinneqartariaqarlunilu paasiuminarnerulersinneqartariaqartoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, taamaalilluni puigortunngorneq pillugu ajornartorsiutit tamarmiusut, tassunga ilanngullugu aamma pinaveersaartitsineq ataatsimoortinneqarlutik. Siunnersuutip siullermeerneqarnera siunnersuuteqartullu tunngavilersuutai itisilikkat ima paasineqartariaqarput taakku tassaasut puigortunngortut pillugit ungasissoq isigalugu ataatsimoortumik pilersaarutit tamanit kissaatigineqartut.

Taamaattumik aalajangiiffigisassat siunnersuummut allannguutissat siunnersuummik saqqummiussisoqarnissaa pisariaqartinneqartoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Tamatuma kingorna aalajangiiffigisassat siunnersuummut allannguutissat siunnersuut imaattoq Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit saqqummiunneqarpoq:

Puigortunngorneq pillugu ungasinnerusoq isigalugu pilersaarummik ataatsimoortumik Inatsisartunut akuerisassanngorlugu kingusinnerpaamik UKA 2011-mi saqqummiusseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik aalajangiiffigisassat siunnersuut.

Puigortunngorneq pillugu pilersaarut imatut piviusunngortinneqassaaq minnerpaamillu makku imarissallugit:

- Kommunit susassaqtunillu allanit peqataaffigineqartumik naalakkersuisoqarfiit akimorlugit Naalakkersuisut suleqatigiissitaliaat puigortunngorneq pillugu ungasinnerusoq isigalugu pilersaarummik ataatsimoortumik tamatumani aningaasaqarnikkut tapiissutissat pillugit Naalakkersuisunut siunnersuusiussaaq.
- Innuttaasut akornanni puigortunngornerup qanoq atugaatiginera suleqatigiissitaliaap misissussavaa. Tamatumani qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugit.
- Kalaallit Nunaanni innuttaasut akornanni puifortunngortut qanoq maerlatiginerat pillugu nalunaarsuineq puigortunngortut pillugit pilersaarummut ilanngunneqassaaq.
-

- Puigortunngorneq pillugu pilersaarut ilisimasanik piviusunik pissarsiarineqartunik naleqqussakkanillu tunngaveqassaaq. Tamatumani qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugit.
- Tamatuma kingorna puigortunngorneq pillugu pilersaarut inassuteqaatitaalu Inatsisartunut suliarineqartussanngorlugit akuerineqartussanngorlugillu saqqummiunneqassapput.
- Puigortunngorneq pillugu nunatsinni innuttaasunik, tassunga ilanngullugu peqqinnissaqarfimmi isumaginnittoqarfimmilu sulisunik qanigisaasunillu paasissutissiinissaq pillugu puigortunngorneq pillugu pilersaarut suliniutinik aalajangersimasunik imaqaassaaq. Tassunga atatillugu paasititsiniaanissaq isumaliutigineqassaaq.
- Puigortunngorneq pinaveersaartinniarlugu suliniutissatut siunnersuutinik puigortunngorneq pillugu pilersaarut imaqaassaaq.
- Puigortunngortunik paasiniaaneq nappaammillu suussusersiniarneq qanoq qulakkeerneqarsinnaanersoq, aaqqiissuunneqarsinnaanersoq ataqatigiissarneqarsinnaanersorlu pillugit siunnersuutinik puigortunngorneq pillugu pilersaarut imaqaassaaq.
- Innuttaasut akornanni puigortunngortut pillugit ilisimasanik Namminersorlutik Oqartussat qanoq nukittorsaasinaanerat attassiinnarsinnaanerallu puigortunngorneq pillugu pilersaarummi sammineqassaaq.
- Puigortunngortunut immikkut angerlarsimaffinnik pilersitsisoqarsinnaanersoq imaluunniit angerlarsimaffinni pioreersuni puigortunngortunut immikkoortoqarfinnik (nakkutigineqarluni immikkoortortanik) annertusaasoqarlunilu pilersitsoqarsinnaanersoq pillugu sanaartugassanut siunnersuutinik tunngavilersukkanik puigortunngorneq pillugu pilersaarutikkut saqqummiussisoqassaaq.
- Ataatsimut isigalugu puigortunngortut isumagineqarnissaat paaqqutarinissaallu eqqarsaatigalugu illutat nutarternissaannut ungasinnerusoq isigalugu siunnersuutit puigortunngortut pillugit pilersaarummi sulissutigineqassapput.
- Puigortunngorneq pillugu pilersaarut Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu isumaginninnikkut peqqinnissakkullu anguniakkanut ilisimaneqartunut ataqatigiissaarneqassaaq.
- Isumaginninnermik peqqinnissamillu ingerlatsivinni sulisunut suliniutinik aaqqiissuussaasunik piginnaasanillu ineriartuutaasunik naleqquttumik annertussusilinnik ilinniaqqiffiusinnaasunillu qanoq ililluni ingerlatsisoqarsinnaaneranut siunnersuutinik puigortunngorneq pillugu pilersaarut imaqaassaaq.

- Puigortunngortut pillugit pilersaarut ilaqutariinnut siunnersuinnermut tapersersuinnermullu pilersaarutininik aammalu puigortunngorneq pillugu qanigisaasunut immikkut paasissutissiissutininik imaqassaaq.
- Puigortunngorneq pillugu iliuuseqarnissamut pilersaarummik pingaarnersiukkamik ungasinnerusorlu isigalugu periusissamik puigortunngorneq pillugu pilersaarut imaqassaaq.
- Pilersaarummut atatillugu aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassat puigortunngorneq pillugu pilersaarummi nassuiaatigineqassapput.
- Puigortunngorneq pillugu pilersaarutip suliarineqarnerani suliniaqatigiiffiit susassaqtut sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqassapput. Taakku tassaasinnaapput napparsimasut peqatigiiffii periarfissaqassappallu qanigisaasut.

Inassuteqaat

Allanguutissatut siunnersuut akuerineqassasoq Ataatsimiititaliamit isumaqatigiittumit inassutigineqarpoq.

Taama oqaaseqarluni Ilaqutariinnermut Ataatsimiititaliap siunnersuut inaarutaasumik aappassaaniigassanngortippaa.

Debora Kleist
Siulittaasoq

Jane Petersen

Andreas Uldum

Ruth Heilmann

Knud Kristiansen